Sledování zpravodajství a strach z kriminality

Monitoring News and Fear of Crime

VERONIKA ANNA POLIŠENSKÁ¹
JAN POLIŠENSKÝ²

Abstrakt

Strach z kriminality a pocity bezpečí jsou témata, kterým se kriminologický a geografický výzkum v posledních několika letech věnuje stále častěji. Cílem článku je popsat způsob sledování zpravodajství a strach z kriminality. Dotazník v papírové či online formě vyplnilo 2065 respondentů. Výsledky ukazují, že respondenti četli většinu článků týkajících se této oblasti v České republice, ať již v papírové formě či na internetu. Zároveň prokázali porozumění tomu, jak si média vybírají zprávy, ale přesto věřili, že média nabízí dostatek objektivních informací. Následně tedy nepociťovali strach či obavy z kriminality a neměnili své chování. Tyto výsledky vedou k zamyšlení nad protektivními faktory v oblasti strachu z kriminality.

Klíčová slova

média, zpravodajství, strach z kriminality

Abstract

Fear of crime and safety feelings are topics that criminological and geographical research has been engaged more and more frequently over the past few years. The aim of the article is to describe how to monitor intelligence and fear of crime. The questionnaire in paper or online form completed 2065 respondents. The results show that respondents read most of the articles relating to this area in the Czech Republic, whether in paper form or on the Internet. At the same time, they demonstrated understanding how the media choose messages, but they still believed that the media offers plenty of objective information. Then they did not feel fear or fears of crime and did not change their behavior. These results lead to reflection on protective factors in the field of crime fear.

Key words

media, intelligence, fear of crime

DOI

<http://dx.doi.org/10.37355/fvpk-2021/3-01>

Dedikace

Tento příspěvek byl vytvořen v rámci institucionální podpory Vysoké školy finanční a správní a projektu č. 7427/2018/06.

1 PhDr. Veronika Anna Polišínská, Ph.D., MSc., Vysoká škola finanční a správní, Katedra práva

2 Jan Polišínský, MSc., Ph.D., Vysoká škola finanční a správní, Katedra práva

Poděkování

Děkujeme studentům a studentkám VŠFS za pomoc při sběru dat, prepisu dat a při počátečním kódování. Zejména děkujeme těmto studentům – Ondřej Cón, František Hyhlík, Sára Kaukušová, Nikola Zelenková, Gabriela Vokřílová a Nikola Zahradníková.

Poznámka

Díličí výsledky uvedené v tomto článku byly prezentovány na konferenci Trestně právní a kriminalistické aspekty dokazování v roce 2019.

Úvod

Tématu strachu z kriminality se výzkumníci věnují často odděleně od problematiky trestné činnosti jako takové a často z pohledu různých disciplín (Gray a kol., 2008).

Z pozice sociodemografické se studie věnují většinou tématům, jako je rozdíl ve vnímání strachu z kriminality mezi muži a ženami (Stasíková 2011; Jackson, 2009) a rozdíl mezi starší a mladší generací (Jackson, 2009). Z pozice viktimizační je to tedy z pozice vlivu zkušenosti s trestnou činností na strach z kriminality (Moravcová, 2014). Z pozice ekologické se autoři zaměřují na sociálně-geografické aspekty strachu z kriminality. Do této skupiny patří témata, jako je například rozpad sociální kontroly a vliv prostředí, kdy mezi vlivy prostředí náleží, mimo jiné, vnímání nebezpečnosti daného prostředí, vliv charakteristik daného prostředí na pocity strachu, vliv na chování lidí (aby se vyhnuli nebezpečným místům) (Pechačová a kol., 1998; Jíchová, Temelová, 2012, Temelová a kol., 2012; Stasíková 2011; Van Beek, 2004; Krulichová, 2016b; Banks, 2005).

Vnímání nebezpečí, vlastní emoční prožívání strachu z kriminality a nebezpečí je samozřejmě také ovlivněno charakteristikami každého jedince, jeho emočním rozpoložením a motivací a chováním (Kulichová, 2016b; Plháková, 2003; Polišenská, 2019; Jíchová, 2013; Stasíková 2011). Těmto individuálním rozdílům vnímání strachu z kriminality se věnují nejen kriminologické, ale i psychologické studie (Jackson, 2009).

Vliv médií na strach z kriminality je téma, které tvoří samostatnou oblast výzkumu, kterému se vědci věnují již od 60. a 70. let minulého století (Heath, Gilbert, 1996; San Juan a kol., 2012; Warr, 2000) a jehož výsledky jsou značně různorodé (San-Juan, a kol. 2012). Výsledky různých studií například poukazují na to, že sledování televizních zpráv výrazně zvyšuje vnímání kriminality (Callanan, 2012) a následně i strach z kriminality (Weitzer, Kubrin, 2006). Oproti tomu jiné studie poukazují na fakt, že neexistuje vztah mezi sledováním médií a strachem z kriminality (Chadee, Ditton, 2005), či že tento vztah je velice slabý (Hollis a kol., 2017; Moravcová, 2014) a že strach z kriminality nepociťují lidé tak často (Gray, Jackson, Farrall, 2008).

Role médií

Role médií v tom, jak lidé vnímají své ohrožení kriminalitou, je zásadní z několika důvodů. Prvním důvodem je fakt, že díky médiím získáváme informace, které přesahují naši osobní zkušenost (Vlach, 2013; Krulichová, 2016a) či zkušenosti lidí z blízkého okolí (Kury, Zapletal, 2002; Zeman, 2011). Druhým důvodem je způsob, jakým si média vybírají zprávy, které následně prezentují. Obecně média prezentují zprávy takovým způsobem, aby zprávy vzbudily zájem veřejnosti, působily na jejich emoce, a tím aby si média zajistila vysoký prodej či sledovanost (Zeman, 2011; Vlach, 2013). Dále tyto zprávy musí být neobvyklé, aktuální, nečekané, a mít určitou důležitost (Chermak, Gruenewald, 2006, In: Prieto Curiel a kol., 2020). Tím, že se média na určité zprávy zaměří, upozorní na ně, a tím šíří povědomí o důležitosti dané zprávy (McCombs, 2009, In: Zeman a kol., 2011). Média tedy reflektují, ale i ovlivňují veřejné myšlení (Winton, 2004, In: Stasíková, 2013).

V návaznosti na **získávání informací nad rámec našich zkušeností** média také slouží k získávání informací o kriminalitě (Kury a Zapletal, 2002; Zeman a kol., 2011; Zeman a kol. 2010). Média však neprezentují trestnou činnost rovnoměrně a jejich zájem o trestnou činnost roste (Háková, 2019). V britských denících The Times a Mirror se zpravodajství o trestné činnosti rozrostlo až na jednu pětinu obsahu a v Německu vzrostl podíl televizních programů zabývajících se kriminalitou až na 15,4 % z celkového vysílání (Zeman a kol. 2011).

Disproporčnost prezentace trestné činnosti je značná. V médiích se spíše objeví zpravodajství, které obsahuje násilnou nebo sexuální trestnou činnost, zvláště, je-li obětí nebo pachatelem dítě nebo mladistvý jedinec (Ditton, Duffy, 1983; Jewkes, 2004; Prieto Curiel, Bishop, 2016). Násilných trestných činů je však výrazně méně, než jak je prezentováno v médiích (Vlach, 2013). Například v roce 1993 se 65 % kriminálních zpráv v médiích zabývalo násilnou kriminalitou, zatímco kriminální statistiky uváděly 6 % (Williams a Dickinson, 1993, In: Háková, 2019). Oproti tomu zpravodajství týkající se majetkové trestné činnosti, což je nejpočetnější trestný čin, se věnuje pouze ve 4 % kriminálních zpráv (Zeman, 2011). Háková (2019) tento trend potvrdila ve svém výzkumu, podle kterého násilná kriminalita tvořila 43 % příspěvků kriminálního zpravodajství, zatímco v policejních statistikách na ni připadá necelých 6 %.

Různá média se kriminálnímu zpravodajství věnují v různé šíři. Největší rozdíl je mezi způsobem, jak trestnou činnost prezentuje veřejné zpravodajství, a zpravodajství soukromé. Háková (2019) ve svém výzkumu zjistila, že ve zpravodajství České televize představovaly zprávy o trestných činech a kriminalitě 12,6 %, zatímco v televizi Nova to byl více než dvojnásobný podíl. Dále, na soukromé televizní stanici byla nejčteněji prezentována násilná kriminalita, zatímco ve veřejnoprávní televizi to byla hospodářská kriminalita.

Způsob, jakým **média prezentují různé informace**, má vliv i na prezentaci trestné činnosti v médiích. Jak již bylo řečeno, častěji je prezentována násilná či sexuální trestná činnost, zejména když je hlavním aktérem dítě či mladistvý jedinec. Jewkes (2004) dále zjistila, že zpráva se dostane do médií pravděpodobněji, když má působivou vizuální prezentaci (také Vlach, 2013). Televize je vizuální médium, její sledování má větší váhu, než čtení

novin či časopisů, a tudíž diváci pociťují větší strach z násilné kriminality než čtenáři (Weitzer a Kubrin, 2004, In: Krulichová, 2016a; Marešová a kol., 2015).

Lze tedy shrnout, že média hrají podstatnou roli v tom, jak lidé vnímají ohrožení kriminalitou, jak zažívají pocity strachu a zranitelnosti, zejména z toho důvodu, že si díky médiím snáze představí sami sebe v pozici oběti (Stasíková, 2013; Winton, 2004; Vlach, 2013). Média tedy ovlivňují nejen pocitovou složku ohrožení, ale také názory a postoje obyvatel. Lidé mají větší pocit, že kriminalita stoupá a že to je problém (Pfeiffer, 2005, In: Zeman, 2011; Sacco, 1995). Studie IKSP (2009) toto potvrdila ve výzkumu, kdy respondenti odhadovali zastoupení násilné kriminality na 32 % a mravnostní na 23 %. Ve skutečnosti byla násilná kriminalita zastoupena 6 % a mravnostní 1 % (Zeman, 2010).

Strach z kriminality

Lze tedy shrnout, že média mají vliv na emoce čtenáře. Jednou z těchto emocí je i strach z kriminality, který se vztahuje k pocitům ohrožení osobní bezpečnosti. Nejprve se zaměříme na definování strachu jako takového, protože i zde existují různé koncepty a způsoby definování.

Strach lze definovat jako „emocionální stav v přítomnosti nebo v očekávání nějakého nebezpečného, škodlivého nebo ohrožujícího podnětu“ (Stuchlíková, 2001, s. 145). Strach je tedy negativní cit, který se objevuje během nebezpečných situací a může mít různou intenzitu od obav přes panickou hrůzu až děs a vztahuje k určitému objektu či situaci (Plháková, 2003, s. 405). Oproti tomu Stasíková (2011) definuje strach jako institucionální, kulturní a psychologickou reakci na násilí, která zahrnuje široký rozsah subjektivních i emocionálních pocitů. Strach lze tedy definovat v kontextu situace, která se již stala (Stasíková, 2011), která se právě děje (Plháková, 2003) anebo která může teprve nastat (Stuchlíková, 2001).

Obecná definice strachu přímo koresponduje s pojetím strachu z kriminality, který je definován jako obavy o vlastní bezpečí, z útoku na vlastní osobu či majetek (Tomášek, 2010), nebo jako emocionální reakce, pocit strachu a nedůvěra vůči všemu, co může způsobit zranění v návaznosti na útok (Pain, 2000, In: Sakip a kol., 2012). Strach z kriminality je spojen s výrazy, jako jsou „obavy“, „pocity“ (Moravcová, 2014). Zde velice záleží na tom, jak čeští výzkumníci překládají anglické slovo „fear“. Někteří se drží překladu slova „strach“, jiní naopak toto slovo překládají jako „obavy“. Například Buriánek (2001) hovoří o obavách ze zločinu a definuje je jako emoční reakce na riziko či hrozbu vůči jednotlivci. Oproti tomu Pechačová (1998) hovoří o pocitu ohrožení kriminalitou, který definuje jako „poznávání dokonaného zločinu ve společnosti, kdy jsou lidé o této skutečnosti informováni a obávají se, že se sami stanou oběťmi zločinu“. Strach z kriminality se tedy vztahuje do budoucnosti s výhledem na ohrožující situace, které mohou nastat.

Jak již bylo řečeno, strach je emocionální reakce, následně i strach z kriminality je silně propojen s emoční složkou jedince. Z tohoto důvodu hovoříme o obavách a pocitech. České definice korespondují i s anglickými definicemi strachu z kriminality. Nejznámější

výzkumníci tohoto fenoménu Ferraro a LaGrange (1987, 1995) definují strach z kriminality jako „negativní emocionální reakci na kriminalitu nebo na symboly spojené s trestnou činností“ (překlad Moravcová, 2014).

Osobní zkušenost s trestnou činností má vliv na představy o rozsahu kriminality. Lidé s přímou zkušeností s trestným činem vnímají riziko viktimizace jako vyšší, což u nich následně vede k vyššímu strachu (Krulichová, 2016b; Buriánek, 2016). Avšak strach z kriminality nekoresponduje se stavem reálné kriminality (Scheinost a kol., 2010; Prieto Curiel, Bishop, 2016). Obecně se kriminality obává více lidí, než kolik je jí doopravdy zasaženo (Hale, 1996; Vanderveen, 2006, In: Gray, Jackson, Farrall, 2008), což nekoresponduje s aktuálním stavem policejních statistik (Buriánek, 2016, Scheinost a kol., 2010).

Média a strach z kriminality

Mimo osobní zkušenost s trestnou činností je strach z kriminality také ovlivněn způsobem, jakým je trestná činnost reprezentována v médiích (Krulichová, 2016b; Warr, 2000). Studie dokládají, že lidé, kteří se hodně dívají na televizi, pocítují větší strach z kriminality (Skogan, Maxfield, 1981, In: Warr 2000), zejména pokud sledují média, která informují o závažné, násilné trestné činnosti (Krulichová, 2016a). Následně porozumění prezentace kriminality v médiích ovlivňuje naše vnímání strachu z kriminality (Banks, 2005).

Chování a strach z kriminality

Strach, respektive pocit strachu, ovlivňuje také naše chování, protože se díky němu rychle orientujeme v měnícím se prostředí (Stuchlíková, 2001), a pomáhá nám při úniku z nebezpečné situace (Plháková, 2003).

Strach z kriminality je nejen ovlivněn místem a časem, kde se nacházíme (Stasíková, 2011; Banks, 2005), ale má i vliv na naše chování v rámci každodenního života (Pechačová a kol., 1998; Jíchová, 2013). Má také dopady na naše budoucí chování, protože se díky němu vyhýbáme rizikovým situacím a snažíme se předvídat možné ohrožení (Buriánek, 2001; Stasíková, 2011; San-Juan a kol., 2012; Guedes, Domingos, Cardoso, 2018). Následně strach z kriminality může vést až k sociálním problémům, změnám v chování a zhoršení integrace do společnosti (Krulichová, 2018).

Soubor

Výzkumný soubor obsahoval 2065 respondentů (52,4% žen, 47,4% mužů, 0,2% neodpovědělo). Věkové rozpětí se pohybovalo od 15 do 81 let. 28 respondentů bylo ve věku 15–18 let (1,4 %), 585 respondentů bylo ve věku 19–25 let (28,4 %), 228 respondentů

bylo ve věku 26–30 let (11,1 %), 341 respondentů bylo ve věku 31–40 let (16,5 %), 324 respondentů bylo ve věku 41–50 let (15,7 %), 286 respondentů bylo ve věku 51–60 let (13,9 %), 160 respondentů bylo ve věku 61–70 let (7,8 %), 98 respondentů bylo ve věku 71–80 let (4,8 %), 12 respondentů mělo 81 let a více (0,6 %).

72 respondentů mělo ukončené základní vzdělání (3,5 %), 233 respondentů mělo ukončené střední školení bez maturity (11,3 %), 956 respondentů (46,3 %) mělo ukončené střední školení s maturitou, 350 respondentů (17 %) mělo bakalářský titul, 291 respondentů (14,1 %) mělo magisterský titul a 59 respondentů (2,9 %) mělo doktorský titul.

Sběr dat

Papírová a online forma dotazníků byla vyplněna 2065 respondenty v České republice. Respondenti byli osloveni pomocí univerzitního informačního systému. Dále byl dotazník šířen pomocí metody sněhové koule tak, že studenti oslovili lidi ve své blízkosti, přičemž bylo dbáno různého věkového rozptylu (Miovský, 2006).

Přesto, že dotazník obsahoval 53 otázek, v této studii byly analyzovány následující otázky, které lze seskupit do tří kategorií, kdy každá kategorie obsahuje 3 otázky.

1. kategorie – Sledování zpravodajství

- 1.1. Posloucháte rádiové zpravodajství?
- 1.2. Sledujete webové stránky týkající se aktuálního dění v České republice?
- 1.3. Jakým způsobem čtete novinové články (internetové zdroje i tištěné noviny)?

2. kategorie – Porozumění médií a prezentace zpráv

- 2.1. Souhlasíte s tímto výrokem: „Sdělovací prostředky se zaměřují hlavně na neobvyklé a šokující případy.“?
- 2.2. Souhlasíte s tímto výrokem: „V médiích je tolik informací o kriminalitě, že to v lidech zbytečně vyvolává strach.“?
- 2.3. Souhlasíte s tímto výrokem: „Když člověk chce, může z médií načerpat dostatek objektivních informací o kriminalitě.“?

3. kategorie – Strach z kriminality

- 3.1. Máte obavy ve Vašem okolí, když jdete večer pěšky?
- 3.2. Máte obavy, že se stanete obětí trestného činu?
- 3.3. Změnil(a) jste své chování z důvodu strachu z kriminality?

Otázky v kategoriích „sledování zpravodajství“ a „porozumění médiím a prezentace zprávy“ byly uzavřené. Na otázky v kategorii „strach z kriminality“ odpovídali respondenti pomocí škály od 1 – Vůbec se nestrachuji (neobávám se) až po 5 – Velmi se strachuji (obávám se).

Vytvoření otázek bylo inspirováno již známými studiemi. Otázky týkající se sledování zpravodajství a porozumění médiím a prezentace zpráv byly vytvořeny na základě výzkumu Zemana a kol. (2010, 2011), otázky zaměřující se na chování a strach z kriminality byly

vytvořeny na základě dlouholetých zahraničních výzkumů, např. National Crime Survey, Euro-Justis a další (Ferraro, LaGrange, 1992; Ferraro, 1995; Moravcová, 2014; Guedes a kol., 2018; Gray, Jackson, Farrall, 2008).

Problematika týkající se měření strachu z kriminality a otázka validity otázek je široce diskutovaným tématem, kterého jsme si vědomi, avšak výhody dané formulace otázek předčily možné nevýhody (více o této problematice naleznete v publikacích Guedes a kol. (2018), Moravcové (2014), Krulichové (2018), San-Juan a kol. (2012), Ferraro, LaGrange (1992).

Analýza

V rámci exploratorní studie jsme se rozhodli pro analýzu deskriptivní v podobě četnosti a procentech, která je nejlépe vhodná pro popis a orientaci v dané problematice (Ferjenčík, 2000).

Výsledky

1. kategorie – Sledování zpravodajství

V této kategorii jsme se zaměřili na to, jakým způsobem respondenti sledují zpravodajství. Vědomě jsme se zaměřili na rádiové a internetové zpravodajství jakožto formy zpravodajství, které nejsou často zkoumány.

Nevěnovali jsme se televiznímu zpravodajství, které je naopak zkoumáno velice často.

1.1. Posloucháte rádiové zpravodajství?

Tabulka 1 – Rádiové zpravodajství

	Počet	%
Ano	819	39,66
Ne	1232	59,66
(prázdné)	14	0,68
Celkem	2065	100,00

Zdroj: Autor

Nadpoloviční většina respondentů (59,66 %) odpověděla, že neposlouchá rádiové zpravodajství. Pouze 39,66 % respondentů odpovědělo, že rádiové zpravodajství poslouchá.

1.2. Sledujete webové stránky týkající se aktuálního dění v České republice?

Tabulka 2 – Zpravodajství na internetu

	Počet	%
Ano	1361	65,91
Ne	697	33,75
(prázdné)	7	0,34
Celkem	2065	100,00

Zdroj: Autor

Většina respondentů (65,91 %) odpověděla, že sleduje zpravodajství na internetu. Oproti tomu 33,75 % respondentů odpovědělo, že nesleduje zpravodajství na internetu.

1.3. Jakým způsobem čtete novinové články (internetové zdroje i tištěné noviny)?

Tabulka 3 – Způsob čtení zpráv

	Počet	%
U většiny článků čtu celý text/ většinu textu	562	27,22
U méně než poloviny článků čtu celý text/ většinu textu	494	23,92
U poloviny článků čtu celý text/ většinu textu	475	23,00
U všech článků čtu celý text/ většinu textu	256	12,41
Nečtu ani noviny ani internetové zdroje	154	7,46
Nečtu články, čtu jen nadpisy	122	5,90
(prázdné)	2	0,09
Celkem	2065	100,00

Zdroj: Autor

V této otázce jsme se zaměřili na zjištění, jakým způsobem lidé čtou zprávy, zda čtou celý článek, anebo přečtou pouze část a spíše se soustředí na titulky. 27,22 % respondentů čte u většiny článků celý text nebo většinu textu, 23,92 % respondentů čte u méně než poloviny článků celý text, 23 % respondentů čte u poloviny článků celý text a 12,41 % respondentů čte u všech článků celý text.

2. kategorie – Porozumění médií a prezentace zpráv

Druhá kategorie otázek se zaměřuje na porozumění, jakým způsobem jsou zprávy prezentovány v médiích.

2.1. Souhlasíte s tímto výrokem: „Sdělovací prostředky se zaměřují hlavně na neobvyklé a šokující případy.“?

Tabulka 4 – Sdělovací prostředky a neobvyklé případy

	Počet	%
Ano, souhlasím	1559	75,50
Ne, nesouhlasím	499	24,16
(prázdné)	7	0,34
	2065	

Zdroj: Autor

75,50 % respondentů souhlasí s výrokem, že sdělovací prostředky se zaměřují hlavně na neobvyklé a šokující případy, zatímco 24,16 % respondentů s tímto výrokem nesouhlasí.

2.2. Souhlasíte s tímto výrokem: „V médiích je tolik informací o kriminalitě, že to v lidech zbytečně vyvolává strach.“?

Tabulka 5 – Informace v médiích a strach

	Počet	%
Ano, souhlasím	1374	66,54
Ne, nesouhlasím	683	33,08
(prázdné)	8	0,39
	2065	

Zdroj: Autor

66,54 % respondentů souhlasí s výrokem, že v médiích je tolik informací o kriminalitě, že to v lidech vyvolává strach, zatímco 33,08 % s tímto výrokem nesouhlasí.

2.3. Souhlasíte s tímto výrokem: „Když člověk chce, může z médií načerpat dostatek objektivních informací o kriminalitě.“?

Tabulka 6 – Média a objektivní informace

	Počet	%
Ano, souhlasím	1003	48,57
Ne, nesouhlasím	1046	50,65
(prázdné)	16	0,77
	2065	

Zdroj: Autor

48,57 % respondentů s tímto výrokem souhlasí, zatímco 50,65 % s tímto výrokem nesouhlasí.

3. kategorie – Strach z kriminality

Tato kategorie se věnovala otázkám týkajícím se strachu z kriminality. První dvě otázky byly škálové, kdy respondenti hodnotili míru strachu, a to od vůbec se nestrachuji, až po velmi se strachuji.

3.1. Máte obavy ve vašem okolí, když jdete večer pěšky?

Tabulka 7 – Obavy večer

Počet	%	Hodnota	Slovní hodnocení
554	26,82	1	Vůbec se nestrachuji
546	26,44	2	
516	24,98	3	
327	15,83	4	
116	5,61	5	Velmi se strachuji
6	0,29	(prázdné)	
2065			Celkem

Zdroj: Autor

26,82 % respondentů odpovědělo, že se vůbec nestrachují (nemají obavy), když jdou večer pěšky domů, 26,44 % se nestrachuje o něco méně. Oproti tomu 5,61 % respondentů se velmi strachují.

3.2. Máte obavy, že se stanete obětí trestného činu?

Tabulka 8 – Obavy a oběť trestného činu

Počet	%	Hodnota	Slovní hodnocení
397	19,23	1	Vůbec se nestrachuji
680	32,93	2	
605	29,30	3	
272	13,17	4	
103	4,99	5	Velmi se strachuji
8	0,39	(prázdné)	
2065			Celkem

Zdroj: Autor

32,93 % respondentů odpovědělo, že nemají obavy, že se stanou obětí trestné činnosti, 29,3 % odpovědělo hodnotou 3, oproti tomu 4,99 % respondentů se velmi strachují.

3.3. Změnil(a) jste své chování z důvodu strachu z kriminality?

Tabulka 9 – Změna chování

	Počet	%
Ano	516	24,99
Ne	1534	74,29
(prázdné)	15	0,73
Celkem	2065	

Zdroj: Autor

74,29 % respondentů odpovědělo, že nezměnili své chování z důvodu strachu z kriminality. Oproti tomu 24,99 % odpovědělo, že změnili své chování z důvodu strachu z kriminality.

Závěr

Cílem naší exploratorní studie bylo popsat způsob sledování zpravodajství a strach z kriminality. V kategorii „Sledování zpravodajství“ jsme zjistili, že respondenti nesledují rádiové zpravodajství, ale sledují různé webové stránky týkající se aktuálního dění v České republice. Toto jsou výsledky, které byly vcelku předvídatelné. Co bylo mnohem zajímavější, je výsledek způsobu čtení zpráv. Zde je značná variabilita v tom, jakým způsobem lidé pracují s textem. 27,22 % respondentů u většiny článků čte celý text, ale již 23,92 % respondentů čte celý text u méně než poloviny článků a 23 % respondentů čte celý text jen u poloviny článků. To znamená, že přes 70 % respondentů čte celý text u některých článků. Toto zjištění je velice zajímavé v kontextu vlivu médií na strach z kriminality.

Studie se věnují vlivu televizních zpráv (Callanan, 2012; Weitzer, Kubrin, 2006), podílu kriminálních zpráv v médiích (Williams a Dickinson, 1993) či podílu televizních programů zabývajících se kriminalitou (Zeman a kol., 2011). Dále se studie věnují rozdílu mezi veřejnoprávní a soukromou televizí (Háková, 2019). Víme také, že televizní diváci pociťují větší strach z násilné kriminality než čtenáři novin (Weitzer a Kubrin, 2004, In: Krulichová, 2016a; Marešová a kol., 2015).

Výzkum vlivu televizních zpráv dokazuje, že televizní diváci pociťují větší strach z násilné kriminality než čtenáři novin (Weitzer a Kubrin, 2004, In: Krulichová, 2016a; Marešová a kol., 2015). Avšak neexistují studie, které by se věnovaly vlivu čtených zpráv (v internetové formě), přitom právě v této formě zpravodajství je nejvíce zřetelný způsob, jakým média pracují se zprávami, tedy že si vybírají zprávy, které vzbudí zájem veřejnosti, působí na emoce a jsou doplněny vizuální prezentací (Jewkes, 2004; Zeman, 2011; Vlach 2013). Na internetovém zpravodajství je také vidět disproporčnost prezentace trestné činnosti podobně jako v televizi (Prieto Curiel, Bishop, 2016; Vlach, 2013; Háková 2019). Internetové zpravodajství, které obsahuje stejné znaky jako televizní, by mělo být také zkoumáno ve svém vlivu na strach z kriminality.

Způsob sledování zpravodajství musí být dán do kontextu druhé kategorie našich otázek, tedy „Porozumění médií a prezentace zpráv“. Je zajímavé, že respondenti mají obecné

povědomí o tom, jak média prezentují dané zprávy, tedy že se sdělovací prostředky zaměřují na neobvyklé a šokující případy a že v médiích je tolik informací o kriminalitě, že to může vyvolávat v lidech strach. Naopak je překvapivé, že názor na to, zda lze z médií čerpat dostatek objektivních informací o kriminalitě, nebyl u respondentů výrazněji rozdílný. Pouze o 2 % více respondentů s tímto výrokem nesouhlasilo. Tomuto téměř ekvivalentnímu rozdělení je tedy třeba se dále věnovat. Přesto, že respondenti souhlasí s tím, že média se zaměřují na neobvyklé případy a že vyvolávají strach z kriminality, polovina respondentů věří, že média nabízí dostatek objektivních informací o kriminalitě. Tento rozpor je velice zajímavý a zejména v kontextu našich výsledků týkajících se sledování zpravodajství je rozhodně třeba jej dále zkoumat, zejména v závislosti na strachu z kriminality, naši třetí kategorii otázek.

Zde jsme zjistili, že přes 50 % respondentů spíše nemá obavy, když jdou večer pěšky domů, a nemají obavy, že se stanou obětí trestného činu. V návaznosti na tyto dvě otázky 74,29 % respondentů nezměnilo své chování z důvodu strachu z kriminality, protože strach (či obavy) nepociťovali. Zde by bylo zajímavé se zaměřit pouze na 25 % respondentů, kteří odpověděli, že své chování z důvodu strachu změnili, a zjistit, zda tyto odpovědi korelují s dalšími studiemi zabývajícími se na toto téma (Jíchová, 2013; Stasíková, 2011; Krulichová, 2018).

Je tedy patrné, že respondenti naší explorativní studie četli většinu článků týkajících se aktuálního dění v České republice, ať již v papírové formě, či na internetu. Zároveň prokázali porozumění tomu, jak si média vybírají zprávy, ale přesto věřili, že média nabízí dostatek objektivních informací. Následně tedy nepociťovali strach či obavy z kriminality a neměnili své chování. V budoucnu by tedy bylo vhodné se zaměřit na fakt, zda porozumění tomu, jak média fungují a vybírají si zprávy o kriminalitě, a zároveň na to, zda důvěru v objektivnost médií lze považovat za protektivní faktor, který má vliv na nižší obavy z kriminality.

Literatura

- BANKS, Mark. Spaces of (in)security: Media and Fear of Crime in a Local Context. *Crime, Media, Culture: An International Journal*. 2005; 1(2), 169–187. <https://doi.org/10.1177/1741659005054020>
- BURIÁNEK, Jiří. Bezpečnostní rizika a jejich percepce českou veřejností. *Sociologický časopis*. 2001; 37(1), 43–64. <https://doi.org/10.13060/00380288.2001.37.1.08>
- BURIÁNEK, Jiří. Česká veřejnost na cestě od strachu ze zločinu k obavám z korupce. *Česká kriminologie*. 2016; 3. <http://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2016-3/ceska-verejnost-na-cestě-od-strachu-ze-zlocinu-k-obavam-z-korupce>
- CALLANAN, Valerie. Media Consumption, Perceptions of Crime Risk and Fear of Crime: Examining Race/Ethnic Differences. *Sociological Perspectives*. 2012; 55(1), 93–115. <https://doi.org/10.1525/sop.2012.55.1.93>
- CHADEE, Derek and Jason DITTON. Fear of Crime and the Media: Assessing the Lack of Relationship. *Crime, Media, Culture: An International Journal*. 2005; 1(3), 322–332. <https://doi.org/10.1177/1741659005057644>
- CHERMAK, Steven M. and Jeffrey GRUENEWALD. The Media's Coverage of Domestic Terrorism. *Justice Quarterly*. 2006; 23(4), 428–461. <https://doi.org/10.1080/07418820600985305>

DITTON, Jason and James DUFFY. Bias in the Newspaper Reporting of Crime News. *British Journal of Criminology*. 1983; **23**(2), 159–165.

FERRARO, Kenneth F. and Randy L. LAGRANGE. Are Older People Most Afraid of Crime? Reconsidering Age Differences in Fear of Victimization. *Journal of Gerontology: Social Sciences*. 1992; **47**(5), 233–244.

FERRARO, Kenneth, 1995. *Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk*. Albany: State University of New York Press.

FERRARO, Kenneth F. and Randy L. LAGRANGE. The Measurement of Fear of Crime. *Sociological Inquiry*. 1987; **57**(1), 70–97. DOI: 10.1111/j.1475-682X.1987.tb01181.x

GRAY, Emily, Jonathan JACKSON and Stephen FARRALL. Reassessing the Fear of Crime. *European Journal of Criminology*. 2008; **5**(3), 363–380. <https://doi.org/10.1177/1477370808090834>

GUEDES, Inês, Sofia P. DOMINGOS and Carla S. CARDOSO. Fear of Crime, Personality and Trait Emotions: An Empirical Study. *European Journal of Criminology*. 2018; **15**(6), 658–679. <https://doi.org/10.1177/1477370817749500>

HÁKOVÁ, Lucie. Prezentace kriminality a trestních sankcí v médiích. *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. 2019; **1**(4), 37–44.

HEATH, Linda and Kevin GILBERT. Mass Media and Fear of Crime. *American Behavioral Scientist*. 1996; **39**(4), 379–386. <https://doi.org/10.1177/0002764296039004003>

HOLLIS, Meghan E., Sharece DOWNEY, Alex DEL CARMEN and Rhonda DOBBS. The Relationship Between Media Portrayals and Crime: Perceptions of Fear of Crime Among Citizens. *Crime, Prevention and Community Safety*. 2017; **19**, 46–60. <https://doi.org/10.1057/s41300-017-0015-6>

JACKSON, Jonathan. A Psychological Perspective on Vulnerability in the Fear of Crime. *Psychology, Crime and Law*. 2009; **15**(4). <https://doi.org/10.1080/10683160802275797>

JEWKES, Yvonne. 2004. *Media and Crime*. London: Sage Publications. ISBN 978-1446272534.

JÍCHOVÁ, Jana. 2013. *Kriminalita a její percepce v městském prostředí*. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

JÍCHOVÁ, Jana a Jana TEMELOVÁ. Kriminalita ve městě. *Geografické rozhledy*. 2011; **20**(3), 10–11.

KURY, Helmut a Josef ZAPLETAL. Kriminalita a její prezentace v médiích: zkušenosti (především) z Německa a České republiky. *Kriminalistika*. 2002; **35**(2), 92–107. ISSN 1210-9150.

KRULICHOVÁ, Eva. 2016a. *Pocit bezpečí a obavy z kriminality v České republice*. Disertační práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, katedra sociologie.

KRULICHOVÁ, Eva. Kdo se obává kriminality a jak tyto obavy ovlivňují důvěru ve vybrané společenské instituce v České republice? *Sociologický časopis*. 2016b; **52**(2), 131–155.

KRULICHOVÁ, Eva. Life satisfaction and happiness: discussing the impact of fear of crime and victimisation. *Acta Universitatis Carolinae, Philosophica et Historica 2, Studia Sociologica*. 2018; 23–37.

MAREŠOVÁ, Alena, Radovan HAVEL, Milada MARTINKOVÁ a Miroslav TAMCHYNA. 2015. *Násilná kriminalita v nejisté době*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.

- MCCOMBS, Maxwell. 2009. *Agenda setting: nastolování agendy – masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-591-2.
- MORAVCOVÁ, Eva. Indikátory obav z kriminality v českých sociálněvědních výzkumech. *Data a výzkum*. 2014; **8**(2), 121–141. ISSN 2336-2391. Dostupné z: <http://dav.soc.cas.cz/issue/21-data-a-vyzkum-2-2014/126>.
- PAIN, Rachel. Place, Social Relations and The Fear of Crime: A Review. *Progress in Human Geography*. 2000; **24**(3), 365–387. <https://doi.org/10.1191/030913200701540474>
- PECHAČOVÁ, Zdeňka, Joseph HRABA, Wan-Ning BAO a Frederick O. LORENZ. Pocit ohrožení kriminalitou v České republice. *Sociologický časopis*. 1998; **34**(1), 205–219.
- PFEIFFER, Christian, Michael WINDZIO and Matthias KLEIMANN. Media Use and its Impacts on Crime Perception, Sentencing Attitudes and Crime Policy. *European Journal of Criminology*. 2005; **3**, 259–285. <https://doi.org/10.1177/1477370805054099>
- PLHÁKOVÁ, Alena. 2003. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia. ISBN 80-200-1086-6.
- POLIŠENSKÁ, Veronika A. 2019. *Forenzní psychologie: teorie a praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní. EUpress. ISBN 978-80-7408-187-3.
- PRIETO CURIEL, Rafael and Steven R. BISHOP. A Metric of the Difference Between Perception of Security and Victimisation Rates. *Crime Science*. 2016; **5**, 12. <https://doi.org/10.1186/s40163-016-0060-y>
- PRIETO CURIEL, Rafael, Stefano CRESCI, Cristina I. MUNTEAN and Steven R. BISHOP. Crime and its fear in social media. *Palgrave Communications*. 2020; **6**, 57. <https://doi.org/10.1057/s41599-020-0430-7>
- SAKIP, Siti, Noraini JOHARI and Mohd SALLEH. The relationship between crime prevention through environmental design and fear of crime. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2012; **68**, 628–636. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.12.254>
- SACCO, Vincent F. Media Constructions of Crime. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 1995; **539**(1), 141–154. <https://doi.org/10.1177/0002716295539001011>
- SAN-JUAN, César, Laura VOZMEDIANO and Anabel VERGARA. Self-protective Behaviours Against Crime in Urban Settings: An Empirical Approach to Vulnerability and Victimization models. *European Journal of Criminology*. 2012; **9**(6), 652–667. <https://doi.org/10.1177/1477370812454369>
- SCHEINOST, Miroslav a kol. 2010. *Kriminalita očima kriminologů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-096-0.
- STASÍKOVÁ, Linda. Relevantnost výskumu strachu z kriminality v urbánnej geografii. *Geografický časopis*. 2011; **63**(4), 325–343.
- STASÍKOVÁ, Linda. Genius Loci vo vzťahu k strachu ze zločinnosti na príklade postosocialistického sídliska. *Geografický časopis*. 2013; **65**(1), 83–101.
- STUHLÍKOVÁ, Iva. 2001. *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-282-9.
- TOMÁŠEK, Jan. 2010. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2982-4.
- VLACH, Jiří. Média v kriminologické perspektivě. *Kriminalistika*. 2013; **2**, 130–138.
- VANDERVEEN, Gabry. 2006. *Interpreting Fear, Crime, Risk and Unsafety: Conceptualization and Measurement*. La Haya: BJU Publishers. ISBN 978-9054546603.

WARR, Mark. Fear of crime in the United States: Avenues for research and policy. *Measurement and Analysis of Crime and Justice*. 2000; 4, 451–489. <https://nij.ojp.gov/library/publications/fear-crime-united-states-avenues-research-and-policy>

WEITZER, Ronald and Charis E. KUBRIN. Breaking News: How Local TV News and RealWorld Conditions Affect Fear of Crime. *Justice Quarterly*. 2004; **21**(3), 497–520. <https://doi.org/10.1080/07418820400095881>

WILLIAMS, Paul and Julie DICKINSON. Fear of Crime: Read all about it? The Relationship between Newspaper Crime Reporting and Fear of Crime. *British Journal of Criminology*. 1993; **33**(1), 33–56.

WINTON, Aisa. Urban violence: a guide to the literature. *Environment and Urbanization*. 2004; 16, 165–184. <https://doi.org/10.1177/095624780401600208>

ZEMAN, Petr, Simona DIBLÍKOVÁ, Zdeněk KARABEC a Jan TOMÁŠEK. 2011. *Veřejnost a trestní politika. Institut pro kriminologii a sociální prevenci*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-113-4.

ZEMAN, Petr, Simona DIBLÍKOVÁ, Ivana TRÁVNÍČKOVÁ a Jan TOMÁŠEK 2010. *Názory a postoje občanů v oblasti trestní politiky*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-098-4.